

תגובה לדו"ח מבקר המדינה לגבי שטחי האימונים של צה"ל ביבשה

להלן התייחסות לממצאי הביקורת:

כיום, כמעט ואין שטחים שאינם משמשים כשטחי אימונים בשגרה, הנסגרים לטובת אימונים באופן מיוחד. צה"ל מתאים את צרכיו המבצעיים לשטחי האימונים הקיימים על בסיס מספר קריטריונים, ביניהם פיזור כוחותיו בשטח ותרגול מתארי האימון הנדרשים.

בהתאם לדיון, תקנה 125 לתקנות ההגנה מאפשרת סגירה קבועה של שטחים לצרכים ביטחוניים, לרבות לצורך יצירת שטחי אימונים, גם בניגוד לתוכניות החלות על השטח. יחד עם זאת, על אף שנכון להיום אין תכנית מתאר לשטחים ביטחוניים, בתמ"א 35 המגדירה את מדיניות התכנון במדינת ישראל, ישנה התייחסות לשטחים הביטחוניים ולמיקומם וכן לצורך בתיאום עם נציג שהב"ט בוועדות המחוזיות. עדיף, כמובן, ששטחי האימונים יסומנו גם בתכניות מתאר נוספות כדי לצמצם מראש קונפליקטים אפשריים בנוגע לשימושי הקרקע בשטחים אלו. על מהלך זה להתבצע בשת"פ עם צה"ל ובכפוף לסמכות הרמטכ"ל לסגירת שטחים.

אג"ת פועל לאורך השנים לבחון מול הרשויות וגופי הביטחון האם קיימת סתירה בין ייעוד השטח לשימוש אזרחי לבין צרכי צה"ל להשתמש בשטח לאימונים. במרבית המקרים כיום, כאשר אין סתירה עם צרכי צה"ל בשטח, התכניות מאושרות על ידי מערכת הביטחון על מנת לאפשר את מימושו. בהקשר זה יובהר, כי הסעיף בתמ"א 35, הקובע כי לא ניתן להפקיד תכנית בתחומי שטח אימונים ללא התייעצות או אישור נציג שהב"ט, נועד להבטיח כי לא תהיה הפרה של תקנות הגנה, שכן חל איסור להיכנס לשטח צבאי סגור ללא אישור הצבא. וזאת, על מנת להבטיח שהשטח לא יעובד ויהיה שמיש לאימונים. חרף זאת, צה"ל מתיר פעמים רבות שימושים משניים בשטחי האימונים, למשל לצורך מרעה, חקלאות ותיירות, בכפוף לצרכי הביטחון.

אג"ת פועל בשת"פ עם מנהל התכנון המחזיק בתכניות לכלל השטחים במדינת ישראל ופועל לזיהוי אנומליות על מנת לעדכן את התכנית בהתחשב בשטחי האימונים.

צה"ל מייחס חשיבות רבה לקשר השוטף עם ראשי המועצות וההתיישבויות. אנשי אג"ת מקיימים שיח תדיר וברוח חיובית עם ראש המועצה המקומית ירוחם מתוך הבנת חשיבות פיתוח היישוב. בהלימה לכך, צה"ל הקים צוות משותף שמטרתו לבחון הסדרה בשטחי האש ובשטחי הטיסה הנמוכה בעשר השנים הבאות ובסיום עבודתו צפוי להיחתם הסכם בין הצדדים שבו תקודם התוכנית, ולצד זאת יפוננו שטחים לטובת אימונים.

בנוגע לשטחי אימונים 501, 104 ו-101, נבחן הצורך בהפקת צווים חדשים לסגירת השטח. מיקום שטחי האש מונגש לציבור באמצעות אתר מפי"י. במהלך השנה האחרונה התקיים תהליך משותף של ז"י עם יחידות המיפוי של צה"ל בו מופו פערי המיפוי הקיימים בצה"ל

והסיבות להם. חלק מהפערים קשורים בכך שתחום השטחים שורטט באופן ידני. חוסר התאימות כפי שהוצג בחלק משטחי האימונים ייפתר באמצעות עדכון הצו על בסיס המיפוי המדויק. בסיום גריעת שטח אש מופץ המידע לכלל הגורמים הרלוונטיים בצה"ל ומחוצה לו.

בז"י קיימת מערכת לתיאום אימונים בשטחי אש, המאפשרת מעקב בנוגע לניצול השטחים. כמו כן, מופקים דו"חות דומים באופן ידני. בשנת 2019 אויש תפקיד רמ"ד שטחי אש, שמתוקף תפקידו מבצע ביקורות על השימוש בשטחי האש, לרבות על היקף השימוש בשטחים. במסגרת התקן הנ"ל, יינתן מענה לפערים העולים מהביקורת וביניהם יצירת תמניץ ניצול שטחי אש ובקורות במתא"מים. במהלך 2021, יוגש פורמט להגדרת מדדים לניהול שטחי אש.

אג"ת מבצע בחינות לניצול שטחים באופן שוטף במסגרת טיפול בבקשות לגריעת שטחים. בהמשך, יקוימו תהליכים אלו גם ביחס לשטחים שלא התקבלה לגביהם בקשת גריעה.

המלצת המבקר, בנוגע למיפוי שטחי אימונים בהם מתקיימת פעילות אזרחית קבועה שאינה מאפשרת אימונים, התקבלה בצה"ל וכבר בוצעה.

צה"ל מאפשר שימוש בשטחי אש לחקלאות ולמרעה בהתאם לגרף האימונים. כמו כן, בהתקיים התנאים לכך, מתאפשרת הנחת תשתיות בשטחים אלה מתוך הבנת הצורך הלאומי לקידום ההתיישבות, החקלאות והכלכלה באזורי הפריפריה.

צה"ל מעביר את כל המידע הנדרש לראשות לפינוי מוקשים על מנת לפנות שטחים המיועדים לשימושים אזרחיים קבועים מנפלים, וזאת על מנת לאפשר לרלפ"ם למצות את אחריותה החוקית לפינוי השטחים.

סוגיית תיעוד היסטוריית השימוש באמל"ח בשטחי אש תיבחן ותתואם למול הרלפ"ם.

מידע על אודות פתיחת שטחי אש לכניסת אזרחים בסמיכות לחגי ישראל, מופץ על-ידי דובר צה"ל באופן מוסדר ומונגש לאזרחים באמצעות אתר צה"ל. כמו כן, מידע רלוונטי מופץ לקב"טים ולמועצות המקומיות המקיימים קשר רציף עם קציני ההגמ"ר בגזרתם. באתר צה"ל מופיעים מספרי הטלפון ליצירת קשר ישיר עם צה"ל בנושא.

צה"ל רואה ערך עליון בשמירה על אתרי עתיקות וימשיך לפעול להגנה עליהם באמצעות הסברה והדרכה. זרוע היבשה מעסיקה מתאמת לנושא שטחי האש מטעם רשות העתיקות. במסגרת הוראות הזרוע, היחידות מחויבות בתיאום עם רשות העתיקות טרם מתקיימות פעילויות בשטח ובתדריך לכלל המפקדים. כמו כן, הנושא מוטמע בתיקי התרגילים עצמם.

סגן הרמטכ"ל הנחה לסמן בבירור את העתיקות במפות ובתדריכים על מנת למנוע פגיעה בהם. כמו כן, הנחה אלוף זמיר על גיבוש דו"ח הסוקר את הפגיעות בעתיקות בשטחי האש בחמש השנים האחרונות. (בכפוף לאישור לשכת סגן הרמטכ"ל)

בנוסף, ציין סגן הרמטכ"ל כי צה"ל יסייע לרשות העתיקות אם זו תחליט לצאת למבצע גידור העתיקות וסימונן.